

מהפיכה במשרד המדען הראשי

השבוע בישרו כותרות העיתונים על הקמתה של "רשות לאומית לחדשנות טכנולוגית". שם יפה ומרשים שלא לכולם ברור מה עומד מאחוריו. החלטנו אם כן לנסות להבהיר מה משמעות ההחלטה וכיצד היא אמורה להשפיע על תעשיית ההייטק בישראל.

המדען הראשי במשרד הכלכלה (בעבר תמ"ת) פעל בשנים האחרונות במסגרת משרדו במטרה לתמוך בתעשיית ההייטק המפוארת שלנו. תפקיד משרד המדען הוא לתמוך בתעשייה בעזרת שורה של תוכניות שחלקן מעודדות פיתוח טכנולוגיות חדשניות ע"י תמיכה כספית בחברות הזנק וחברות בוגרות ותוכניות אחרות המעודדות שת"פ במחקר ופיתוח בין חברות בתעשייה ובאקדמיה.

כאשר תקציב המדען נגזר מתקציב משרד הכלכלה סבל משרד המדען משורה של קיצוצים תקציביים כל אימת שבממשלה הוחלט על קיצוץ רוחבי של תקציבי משרדיה וכך הגענו למצב שבו בעוד הממשלה מעוניינת להגדיל את היקף היצור והיצוא של תעשיית ההייטק היקף התמיכה הממשלתית באמצעות תקציבי המדען רק הלכה ופחתה משנה לשנה. ההחלטה על תקציב המדען היתה תלויה פעמים רבות בגחמות משרד האוצר ולא בהכרח קשורות למצב השוק או להחזרים הצפויים מהשקעה באפיק זה לעומת השקעה באפיקים או בתעשיות אחרות.

בנוסף לכל זה היה המדען הראשי כפוף להחלטותיהם של אנשי אגף תקציבים באוצר גם בדרך ניצול תקציביו וגם כאשר כבר הוקצה לו הכסף היה חייב לקבל אישור פרטני על הקצאת כל חלק מתקציבו לפרויטים או תוכניות חדשות עליהן החליט עפ"י שיקול דעתו וצרכי השוק. מגבלות אלו הקשו מאד על פעילות משרד המדען גם מכיוון שאף פעם לא היה ברור מה יהיה היקף התקציב שלו בשנה הבאה ולאילו תוכניות חדשות יתן אגף התקציבים את אישורו.

עם כינונה של הממשלה האחרונה נכנסו ללשכות שר האוצר ושר הכלכלה שרים חדשים ונמרצים שהיו פתחים לשינוי השיטה ולאחר תהליך ארוך שהוביל אבי חסון, המדען הראשי הנוכחי אושרה השבוע בקבינט החברתי-כלכלי לפי הצעתם של שר האוצר, יאיר לפיד, ושר הכלכלה, נפתלי בנט הקמת רשות לאומית לחדשנות טכנולוגית, שתתפקד כזרוע ביצועית ללשכת המדען הראשי במשרד הכלכלה. הרשות החדשה תפעל במתכונת של רשות סטטוטורית שביכולתה להגיב ביעילות ולהתאים עצמה במהירות לשינויים בשוק. מצד שני יעמוד לרשות המדען תקציב שנתי ידוע שלא יהיה תלוי בקיצוץ תקציב המדינה ויאפשר למדען לתכנן לאילו מטרות הוא מייעד את תקציבו גם בטווח הקרוב וגם במסגרת תוכניות חדשות וארוכות טווח.

ההכרזה על אישור הקמת הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית בממשלה לוותה בציטוטים מפרגנים מצד שרי האוצר והכלכלה כמו גם מנכ"ל משרדיהם שהפגינו קונצנזוס לא טיפוסי למהלך החשוב. כעת נותר לראות אם הרשות אכן תקבל במהירות את כל האישורים הדרושים להקמתה ותגשים את התקוות הרבות של רבים בתעשיית ההייטק הישראלית.